ដោយវាយប្រទេសថៃជាច្រើនដង ក្រែងខ្មែរក្រហមចង់យកទឹកដីចាស់វិញទេឬ? ដូច្នេះគេមិនជាអ្នកជាតិនិយមខ្លាំង?

នៅលើដីនេះ គ្មានប្រទេសណានៅក្នុងកាលៈទេសៈភូមិសាស្ត្រនយោបាយមួយ ដែលដូរបត់ដូចប្រទេសខ្មែរទេ ៖ ការណ៍ដែលមានអ្នកជិតខាងពីរចង់ ពង្រីកទឹកដី[១]។

ដើមស្រល់ថៃ, ដែលល្បីថាចង្អុលយ៉ាងច្បាស់នូវការប្រែប្រួលធំៗ នៃវាយោនយោបាយអន្តរជាតិ, ដូចជាមាន, លើកនេះ, នូវការពិបាកក្នុងភាពទន់ភ្លន់របស់ខ្លួន។ សម័យថ្មីនៃអំណាចផ្តាច់ការនៃវណ្ណៈកម្មករ កសិករ, ដែលបានត្រូវគេនិយមក្នុងប្រទេសទាំងបីនៃឥណ្ឌូចិន, ធ្វើឲ្យប្រទេសថៃព្រួយបារម្ភ។ ឧទាហរណ៍ខ្មែរ រិតតែបំភ័យថៃទៅទៀត ដែលស្ទាក់ស្ទើរនឹងបែរខ្លួនទៅរកទិសដូចគ្នា។ កំពុងតែប្រែប្រួលពេញទំហឹង, ថៃរកការដោះស្រាយមួយដើម្បី “ចេញ” ខ្លួនឲ្យរួច ដោយមិនឲ្យបង់ខាតច្រើន។

“ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ សៀមនៅទន់ខ្សោយខាងផ្ទៃក្នុង ពុំអាចលាតសន្ធឹងតទៅទៀតបានទេ បើមិនដូច្នោះឯកភាពសៀមច្បាស់ជាត្រូវទទួលការគំរាមកំហែងពីជនជាតិភាគតិច យ៉ាងធ្ងន់មិនលែងឡើយ ការលាតសន្ធឹងហួសមាឌ នឹងនាំមកឲ្យសៀមនូវភាពទន់ខ្សោយវិញទេ...។”, លោក នួន ឃឿន បានសរសេរនៅឆ្នាំ ១៩៧០។ ក្នុងពេលសព្វថ្ងៃនេះ, ជាលើកទី២, ការសន្និដ្ឋានរបស់ នួន ឃឿន ឲ្យឃើញថាត្រូវដូច្នេះមែន[២]។ ដើម្បីលេបកម្ពុជា និងលាវបាន វៀតណាមត្រូវធ្វើឲ្យថៃនៅនឹងថ្កល់ ក្នុងជំហរអ្នកចាំតែការពារខ្លួន។ ការត្រួតត្រាលើលាវនឹងសំរួលយ៉ាងច្រើនដល់ការសំឡុតនេះ។ ការដែលឧប្បត្តិហេតុតាមព្រំដែនខ្មែរ-សៀម និងលាវ-សៀម បានកើតឡើងជាច្រើនក្នុងពេលជាមួយគ្នា ធ្វើឲ្យមានសំនួរនេះ ៖ តើមនុស្សដែលកាន់អំណាចមែនទែននៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ជាខ្មែរ ឬមួយជាយួន (កាត់ ឬមិនកាត់) ពួនក្រោមសញ្ជាតិខ្មែរ?[៣] ព្រោះថា គេពុំអាចបដិសេធបានទេ ការណ៍ដែលពួកនេះបំរើប្រយោជន៍យួន, ទាំងក្នុងព្រំដែន ទាំងក្រៅព្រំដែន។

តើប្រជាជនខ្មែរ, លាវ និង វៀតណាម អាចចាំទទួលអ្វីខ្លះបានពីលោក “សេរី”, ជាពិសេសពីសហរដ្ឋអាមេរិក?

ក្រោយពីបានមានអំណាចយ៉ាងខ្លាំងលើឥណ្ឌូចិន ក្នុងកំឡុងពេលជាង ២៥ ឆ្នាំ, សហរដ្ឋអាមេរិកបានដកខ្លួនថយចេញ ដោយទុកតែអនុស្សាវរីយ៍យ៉ាងលាមក លប់លាងយ៉ាងណាក៏ពុំជ្រះឡើយ។ តើប្រវត្តិសាស្ត្រនិយាយត្រូវ ឬខុស បើឲ្យ “ចក្រពត្តិនិយមអាមេរិកាំង” តែម្នាក់ឯងទទួលខុសលើមហន្តរាយនៅឥណ្ឌូចិន និងលើទុក្ខវេទនាដែលបានត្រូវរងដោយមនុស្ស ពី ២ ទៅ ៣ តំណ ក្នុងប្រជាជនទាំងបី? អាចថាត្រូវក៏បាន, អាចថាខុសក៏បាន។

ប៉ុន្តែនៅលើដីនេះ, បើមានរដ្ឋាភិបាលមួយដែលគ្មានសិទ្ធិនិយាយពី “សិទ្ធិមនុស្ស” ហើយជាពិសេស ពីសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា, គឺច្បាស់ជារដ្ឋាភិបាលអាមេរិកាំងនេះឯង។ កិច្ចទាក់ទងរវាងអាមេរិកាំងនិងខ្មែរ បានប្តូរតែការមើលងាយ និងការខកចិត្ត។

អាមេរិករបស់ និចសុន យកកម្ពុជាប្រើប្រាស់ ដើម្បីដកខ្លួនចេញពីវៀតណាម “ជាមួយកិត្តិយស” (អានលិខិតចំហ នៃសហគមន៍ខ្មែរនៅកាណាដា ទៅប្រធានាធិបតី ការទែរ, នៅក្នុងព្រឹត្តិប័ត្រលេខ ៤, ខែកុម្ភៈ ១៩៧៧)។ ជាប់ក្នុងអន្ទាក់សង្គ្រាម, ប្រទេសនេះទម្លាក់លើកម្ពុជា, តែក្នុងកំឡុង ៤ ឆ្នាំ (១៩៦៩-១៩៧៣) នូវគ្រាប់បែកចំនួន ៥០០ ០០០ តោន!

អាមេរិករបស់ ហ្សេរ៉ាល់ ហ្វដ, ដោយវិលក្បុងមួយពេល, សំរេចបោះបង់ចោលសម្ពន្ធមិត្តខ្មែរ និងវៀតណាម របស់ខ្លួន ហើយរត់ចេញទៅឥតងាកក្រោយឡើយ។

អាមេរិករបស់ ជិម្មី ការទែរ ធ្វើជាភ្លេចរឿងហេតុទាំងអស់ ហើយប្រញាប់ប្រញាល់ទៅរកចាប់ដៃខ្មែរក្រហម ដែលទទឹកជោកនឹងឈាមខ្មែរនៅឡើយ[៤], ហើយទេសនាបណ្តើរៗ អំពីការ ការពារសិទ្ធិមនុស្ស!

ការពិសោធន៍នៃឥណ្ឌូចិន លើមិត្តភាពអាមេរិកាំង ត្រូវទៅជាជំបូន្មានដល់ប្រជាជាតិទាំងឡាយណាដែលសង្ឃឹមលើអាមេរិកដ៏ខ្លាំង, អ្នកការពារសេរីភាព!

ការដែលជប៉ុនវាយ ភើលហារបួ នៅឆ្នាំ ១៩៤១ បានទាញអាមេរិកចេញពីឯកោនិយមរបស់ខ្លួន។ ដោយប្រើកម្លាំងទាំងអស់ដែលខ្លួនមាន អាមេរិកវាយដណ្តើមយកបានជាច្រើន និងយ៉ាងឆ្ងាយ ហើយកន្លងផុតមហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិកទៀត។ មកតាមក្រោយបារាំង, ហើយដូចពួកបារាំងដែរ, អាមេរិកាំងបានមកផុងខ្លួនក្នុងឥណ្ឌូចិន។ បន្ទាប់ពីបានបង្ហូរឈាមវៀតណាម, លាវ និង ខ្មែរយ៉ាងច្រើន និងបង្ហូរឈាមឯងយ៉ាងអសារឥតការ, អាមេរិកដកខ្លួនថយចេញ, បរាជ័យ, ទ្រោមទាំងខ្លួន ទ្រោមទាំងគំនិត។ ជាថ្មីម្តងទៀត អាមេរិកលូនចូលក្នុងរូងខ្លួនវិញ ៖ បន្ទាប់ពីកម្ពុជា គឺវៀតណាម, រួចមក កូរ៉េ។ មួយម្តងៗ កូន ដូមីណូ បានរលំ, ឬបើនិយាយឲ្យត្រូវ, បានត្រូវបោះបង់ចោល។

ប៉ុន្តែការវិលត្រឡប់វិញ នៃអាមេរិកក្នុងភាពឯកោនិយមនេះ មិនមែនបង្ហាញថាប្រទេសនេះចង់ឃើញមានសន្តិភាព និងភាពនឹងនរក្នុងពិភពលោកទេ។ ខុសឆ្ងាយទៅវិញ, ការណ៍នេះជាការសងសឹក — ហើយយ៉ាងសាហាវ!

ក្នុងពេលដែលសត្រូវរួមរបស់ឥណ្ឌូចិន គឺកង បូ-ដូយ របស់ ហូជីមិញ និងសាវ័កខ្លួន កំពុងសាបព្រោះមនុស្សឃាដ និងរំលោភលើសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងដែនដីកំណើតរបស់ប្រជាជាតិទាំងបី, ប្រជាជនខ្មែរ, លាវ និងវៀតណាម ត្រូវរួបរួមគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ដើម្បីបញ្ឈរណសិរ្សមួយយ៉ាងរឹងទល់នឹងសត្រូវរួមដ៏ទមិឡ និងដ៏ព្រៃផ្សៃ។ ប្រជាជាតិទាំងឡាយនៃអាស៊ី នឹងមិនបណ្តោយឲ្យចក្រពត្តិនិយមតុងកឹង ឈ្នះបានឡើយ។

ចំពោះប្រទេសកម្ពុជាយើង, ចំពោះសំណល់នៃប្រជាជនយើង លើដីខ្មែរ, តើយើង ខ្មែរនៅបរទេស អាចធ្វើអ្វីជូន?

ទោះបីយើងចង់ ឬមិនចង់ ប្រជាជនខ្មែរ ឪពុកយើង ម្ដាយយើង បងប្អូនយើង ទាំងប្រុសស្រី គង់នឹង បះបោរឡើងៗ ទោះបីយើងចង់ ឬមិនចង់ ឈាមគង់នឹងហូរទៀតនៅលើដីយើងៗ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ដែល អាចទ្រាំនឹងទារុណកម្មខ្មែរក្រហម ដោយឥតបះបោរឡើយៗ ហើយបើយើង នឹកទៅដល់ត្រឹមតែគ្រួសារយើងឯ ស្រុកខ្មែរ ក៏ខ្លួនយើងគួរតែទៅដល់ទីនោះរួចស្រេចទៅហើយៗ

យល់ព្រមទទួលរបបខ្មែរក្រហម គឺសុខចិត្តបណ្ដោយឲ្យជាតិយើងស្លាប់ៗ ប្រទេសទាំងឡាយដែលនៅ ជាប់នឹងកម្ពុជាយើង មហាអំណាចដែលនៅឆ្ងាយមែន ប៉ុន្តែដែលឥទ្ធិពលខ្លួនទៅដល់គ្រប់ទីកន្លែង មិនគ្រាន់តែ ចាំមើលប្រទេសយើងដាច់ដង្ហើមប៉ុណ្ណោះទេៗ ខ្លះខំយកចំណេញអំពីការដែលយើងខ្សោះឈាម ខ្លះទៀតដែល យល់ថាខ្លួនមានគ្រោះថ្នាក់ កំពុងចាត់វិធានការ ការពារខ្លួនៗ មធ្យោបាយរបស់រដ្ឋទាំងនេះ បានទៅដល់ទីកន្លែង រួចទៅហើយ ឬក៏បានគ្រោងទុកហើយស្រេច ដាក់ក្នុងថតតុរបស់គេៗ នេះគឺជាការធម្មតា នេះជានយោបាយ អន្តរជាតិ ជាល្បែងអុករបស់អ្នកដឹកនាំសង្គមមនុស្សទាំងឡាយៗ

នៅលើទីលានប្រយុទ្ធ ឈមមុខទល់នឹងកងកម្លាំងដែលទំនើបទាន់សម័យ ហើយជាពិសេសប្រាជ្ញា យើងមានយោធា "ខ្មែរក្រហមយើង"[៥] ដែលពិតហើយ ពូកែសម្លាប់ឥតរុញរា ប៉ុន្តែធោត មិនសូវចេះដឹង ហើយ ជាពិសេស តែងកងឯងឥតបណ្ដាជនគាំទ្រៗ នៅលើតុចចារឈមមុខទល់នឹងគូជជែកដែលចេះដឹងហើយ ឆ្លាត យើងមានមនុស្សដែលយើងមិនដែលស្គាល់ សញ្ជាតិមិនច្បាស់លាស់ ឬដែលវិលក្បួងខូចស្មារតី[៦]ៗ

ឃើញថា បើយើងទុកប្រទេសឲ្យនៅក្រោមតែខ្មែរក្រហមតែឯង កម្ពុជានឹងមុខតែបង់ខាតគ្រប់ជំពូកៗ ហើយមិនទាន់ទាំងទៅដល់ពេលច្បាំង និងចចារនោះផង កម្ពុជាបានបាត់បង់និងកំពុងតែបាត់បង់បណ្ដាជនរាប់ លាន ដែលជាជនរួមជាតិយើង លោហិតរបស់ជាតិយើងៗ

ត្រូវតែយើងទៅដល់ក្នុងទឹកដីខ្មែរដែរ! យើងដែលជាអ្នកចេះដឹងខ្មែរ ឬ បើនិយាយឲ្យត្រូវ យើងដែល ជាសំណល់អ្នកចេះដឹងខ្មែរ យើងមានករណីយកិច្ច និង កាតព្វកិច្ច យកកម្លាំងកាយនិងកម្លាំងគំនិត ទៅចូលរួម ក្នុង ***ចលនាតស៊ូខ្មែរ****ៗ*

បើប្រជាជាតិមួយទាំងមូលចង់រស់ ហើយតយុទ្ធដើម្បីរក្សាជីវិតខ្លួន គ្មានកម្លាំងអ្វីមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលអាចកិនកំទេចប្រជាជាតិនោះទេៗ ព្រោះថា ការសំខាន់ គឺការដាច់ចិត្ត ការចង់ឈ្នះដោយប្រើប្រាស់គ្រប់ សមត្ថភាពទាំងអស់ដែលខ្លួនមានៗ បញ្ហាឯទៀតៗ គ្រាន់តែជាការបន្ទាប់បន្សំទេៗ

ចំពោះមហន្តរាយនៃមាតុភូមិយើង យើងមិនត្រូវដាក់កំហុសទៅលើប្រទេសណាមួយទេ ប៉ុន្តែមកលើ ខ្លួនយើងៗ កាលណាប្រជាជាតិមួយបោះបង់ខ្លួនចោលហើយ ប្រជាជាតិមួយទៀតនឹងមកសង្គ្រប់លើ ហើយទំ- ពារលេបបាត់ៗ នេះគឺជាច្បាប់ធម្មជាតិ ច្បាប់នៃការវិវត្តន៍របស់អារិយធម៌ទាំងឡាយៗ

ពេលដែលអាណាចក្រយើងចុះអន់ថយ បន្ទាប់ពីការធ្លាក់រាជធានីអង្គរ ស្ដេចយើងទាំងឡាយបានបោះ បង់ខ្លួនចោល ប៉ុន្តែសំរាប់តែខ្លួនឯងម្នាក់ៗ

បុព្វការីយើង ធ្លាក់ក្នុងការងងឹតងងល់ បាត់ចំណងទាំងអស់ជាមួយប្រវត្តិសាស្ត្រខ្លួន ព្រោះបច្ចាមិត្រ បាន បំផ្លិចបំផ្លាញប្រមូលយកអស់នូវក្បួនខ្នាត កាប់សម្លាប់កៀរយកទៅអស់នូវអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិត[៧]។

ជីដូនជីតាយើង ជាមួយនឹងពន្លឺព្រឹមៗ ដែលនាំមកដោយអាណានិគមនិយមបារាំង បានបើកភ្នែកភ្ញាក់ឡើងៗ ប៉ុន្តែដោយទម្ងន់ រាជាធិបតេយ្យ ផ្ដាច់ការសង្កត់ខ្លាំងពេក អ្នកខ្លះវង្វេងវិវល់ ហើយគិតតែច្រៀតទាញយកកំរៃឲ្យអស់ពីដៃ ដូច "ក្របីអត់ឃ្នាន ដែលស៊ីប្រទេសឯង"។ អ្នកឯទៀត ដោយ "គ្មានដឹងខ្លួនថាអស់កំឡាំងពេក" ដើម្បីឡើងឋានៈសង្គមឲ្យទាន់ពួកទីមួយ ទ្រាំទៅក្រិក្រទាំងផ្លូវសម្ភារៈ ទាំងផ្លូវគំនិតស្មារតី[៨]។ (អានទំព័រ ២៤ ភាគទី ៣)។

បងៗ យើង ក៏បោះខ្លួនចោលទៀត ខ្លះដោយមកពីតូចចិត្តព្រោះបំណងនយោបាយខ្លួនពុំបានសំរេច។ ខ្លះដោយឃើញថាការពុករលួយធ្វើឲ្យធាប់មានណាស់។ ពួកទីមួយ បិទមាត់ទំលាក់ដៃលែងតយុទ្ធ ឬបណ្តោយខ្លួនឲ្យលុះលង់ទៅតាមមនោគមវិជ្ជាបរទេស។ ពួកទី២ បាត់អស់ហើយនូវការអៀនខ្មាស់ នូវការទទួលខុសត្រូវ ហើយគិតតែពីកើបប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិ ៖ ចំពោះអ្នកខ្លះ "មាន" ប្រែមកថា កិត្តិយស។ ចំពោះអ្នកខ្លះទៀត ត្រឹមត្រូវហើយ "ក្រ" ប្រែមកថា ភ្លើ មិនស្ទូវឆ្លាត។

យើងកំពុងឃើញហើយថាការដែលសង្គមយើងទាំងមូល នាំគ្នាបោះបង់ខ្លួនចោលជាទូទៅ ហើយជារៀងរហូតមកនេះ បានធ្វើឲ្យប្រទេសយើងធ្លាក់ដល់ថ្នាក់ណា ហើយធ្វើឲ្យប្រជាជនយើង ដែលម្តងណាក៏ជាអ្នកទទួលគ្រោះដែរ រងទុក្ខសោកដល់កំរិតណា?

ឥឡូវនេះ នៅពេលជំណាច់សតវត្សរ៍ទី ២០ តើយើង យុវជនខ្មែរជំនាន់ថ្មី នឹងធ្វើតាមអ្នកមុនៗ យើងឬទេ? តើយើង "គ្មានសាមគ្គីធម៌តាមផ្លូវចិត្ត", "ឥតមានមនោសញ្ចេតនាជាតិបន្តិចបន្តួច", "ឥតយល់ថាមាតុភូមិជាអ្វីឡើយ" ដូចអ្នកមុនៗ យើង ឬអ្វី? (អានទំព័រ ២៣-២៤ ភាគទី ៣)។ តើយើងនឹងក្រពាត់ដៃមើលប្រជាជាតិយើងរលាយបាត់ ឬអ្វី?

មិនគ្រប់គ្រាន់ទេ បើគ្រាន់តែយើងនិយាយថា ខ្លួនយើងបានឆ្អែតចិត្តនឹងភាពអន់ ការពុករលួយ និងការមិនទទួលខុសត្រូវ របស់បងៗ យើង។ តើយើងបានធ្វើអ្វីហើយ ចំពោះមាតុភូមិយើង? តើយើងបានឲ្យអ្វីហើយដល់ប្រជាជនយើង?

ក្រោយខែមីនា ១៩៧០ យើងដែលជាពេទ្យ អ្នកអក្សរសាស្ត្រ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ អ្នកបច្ចេកទេស ។ល។ បានទុកចំណេះវិជ្ជាយើងសំរាប់កសាងប្រទេសឡើងវិញ ពេលណាដែលសង្គ្រាមចប់ហើយ។ ចំណេះវិជ្ជាដែលរដ្ឋកម្ពុជាបានផ្តល់មកយើង អស់រយៈពេល ២០ ទៅ ៣០ ឆ្នាំ ដោយផ្ទាល់ និងតាមរយៈប្រទេសជាមិត្ត។

ក្រោយខែមេសា ១៩៧៥ ចាប់ពីពេលដែលអានបន្ទាត់នេះទៅ យើងអាចគ្មានឳកាស អាចគ្មានលទ្ធភាព ហុចជូនទៅប្រជាជនយើងវិញនូវបំណុលរបស់យើង បើយើងនៅតែ ចាំ ចាំ ចាំ តទៅទៀត។

តើយើងធ្លាក់ទឹកចិត្ត ឬអ្វី ព្រោះការនៅស្ងៀមឥតកំរើករបស់អ្នកឯទៀត? ឬមួយយើងហួសចិត្ត ព្រោះអ្នកដែលបញ្ចេញគំនិតចេះតែទាស់ទែងខ្វែងគំនិត បែកបាក់គ្នា? នេះជាការធម្មតាទេ នៅក្នុងសង្គមណាក៏ដូច្នេះដែរ។

យើងទាំងអស់គ្នាមាន ចំពោះមុខសាវតាយើង នូវការទទួលខុសត្រូវមួយ ដែលយើងត្រូវបំពេញ ៖ ការស្រោចស្រង់ជីវិតប្រទេសយើង។ បើយើងមិនប្រញាប់ធ្វើអ្វីមួយឲ្យដល់កម្ពុជាទេ នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ យើងនឹងមិនមានតម្លៃហួសពីពួក "ក្របីអត់ឃ្នាន" ឬ ពួក "អស់កម្លាំង" កាលពីមុននោះទេ!

បងប្អូនរួមជាតិ យើងត្រូវលែងរង់ចាំកសាងប្រទេសឡើងវិញ ឬចាំបំរើត្រឹមតែជាពលរដ្ឋស៊ីវិល។ យើងត្រូវចូលរួម ចាប់ពីពេលនេះទៅ ក្នុងការតស៊ូប្រដាប់អាវុធ នៃ ប្រជាជនយើង។ លើសពីបំពង់កាំភ្លើងទៅ

ទៀត ការតស៊ូត្រូវការ ខួរក្បាល ដើម្បីគ្រោងផែនការ ព្យាបាល វះកាត់ រកស្បៀង បង្ហាត់អប់រំ បង្កើតក្របខ័ណ្ឌ និង ... គិត!

ទៅនឹងចម្ងល់ដែលថា "ក្រែងយើងធ្វើការតស៊ូមួយដែលចាញ់មុនទេដឹង?" យើងសួរទៅវិញ ថាតើយើង, ខ្មែរ, ដែលសព្វថ្ងៃនេះជាពលរដ្ឋកាណាដា អាមេរិកាំង បារាំង ។ល។ អាចរស់នៅដោយខ្ពស់មុខបានទេ បើប្រជាជាតិខ្មែររលាយបាត់? តើបងប្អូនរួមជាតិយើងដែលនៅឯនាយ មើលឃើញយ៉ាងម៉េចមកលើរូបយើង? តើជនដែលយើងនៅក្នុងប្រទេសគេ គិតឃើញយ៉ាងម្តេចមកលើជាតិយើង?

បងប្អូនរួមជាតិ ចូរយើងបង្ហាញទៅពិភពលោកថា យុវជនខ្មែរជំនាន់ថ្មី ខុសពីជំនាន់មុនៗ ! ចូរយើងទាញជីវិតយើងចេញពីភាពបោះបង់ខ្លួនចោល និង ពីភាពអាម៉ាស់មុខ ហើយហុចជូនទៅប្រជាជាតិយើង! ស្លាប់ដើម្បីជាតិ ទើបជីវិតយើងកាន់តែមានន័យ!

តុលា ១៩៧៧

អធិប្បាយ

(១) ក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋ អ្នកនយោបាយយើងខ្លះ បានប្រដូចស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយនៃកម្ពុជាទៅនឹងរបស់អ៊ីស្រាអែល។ ការប្រដូចនេះ ខ្វះប្រាកដនិយមទាំងស្រុង ព្រោះថា ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយ នៃប្រទេសទាំងពីរខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់។ លោក ឈូក ម៉េងម៉ៅ ដែលនៅក្នុងចំណោមអ្នកនយោបាយទាំងនោះ បាននិយាយឲ្យកម្ពុជាមាន "គិប ប៊ុត"(@) ដូចមាននៅអ៊ីស្រាអែលដែរ។ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋ ក៏បានបញ្ជូននិស្សិតនិងអ្នកសិក្សាខ្លះ ទៅប្រទេសទាំងនេះដែរ។ យកគំនិតតាមរបៀបរៀបចំអ៊ីស្រាអែលទាំងនេះ លោក លន់ នល់ បញ្ជាឲ្យរៀបចំជាផ្ទះជប់ខ្នង, ៥០ខ្នង ។ល។...

(@) គិប ប៊ុត ៖ ភូមិសហករណ៍នៅអ៊ីស្រាអែល ដែលជាពិសេសមានបណ្តាជនទាំងប្រុសស្រី កាន់អាវុធការពារផ្ទាល់។

(២) អាណិកជននៅប្រទេសថៃ បានត្រូវបែងចែកជា ៥ ក្រុមធំៗ ៖ ចិន, ខ្មែរ, ម៉ាឡាយូ, យួន និងអ្នកស្រុកភ្នំខាងទិសឦសាន ក្រៅពីអ្នកស្រុកក្នុងសាសន៍ថៃ។ មុនពេលដែលខ្មែរយើងកៀសខ្លួន ដោយព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ អាណិកជនខ្មែរដែលនៅប្រទេសថៃ មានចំនួន ៤៥០ ០០០ នាក់ កាលពីឆ្នាំ ១៩៣៩ (តាមការស្ទង់ចំនួនប្រជាជនដោយ វ.អ. ក្រហាំ អតីតៈទីប្រឹក្សានៃរាជរដ្ឋាភិបាលថៃ)។ អាណិកជនខ្មែរទាំងនោះ រស់នៅក្នុងខេត្តផ្សេងៗ ដូចតទៅនេះ ៖ រដ្ឋបុរី ណាខុនចប៉យស៊ី សុក័ណបុរី ភ្នំសាពខាំ ណាខុនណាយ៉ុត ភូមិភាគខាងលិចនៃអរញ្ញ និងសុរិន្ទ។ នៅឆ្នាំ ១៩៣២ រដ្ឋាភិបាលថៃបានឲ្យបិទសាលាវត្តខ្មែរ ហើយបង្ខំអ្នករដ្ឋការដែលមានដើមកំណើតជាខ្មែរ ឲ្យនិយាយតែភាសាថៃ។ ក្រោយមក, តាមគេថា, អាណិកជនខ្មែរជំនាន់ក្រោយៗ ក៏បានជោកជាំនឹងវប្បធម៌ថៃ។

(៣) តាំងពីដើមកំណើតនៃប្រវត្តិសាស្ត្រយើងមក ប្រជាជនយើងបានទទួលការដឹកនាំ ឬការត្រួតត្រា, ក្នុងរយៈវេលាវែងឬខ្លី, ដោយចំ ឬ ដោយខ្មែរបណ្តាក់, ពីសំណាក់ពួកផ្សេងព្រេងបរទេស ដែលបានចូលមកដោយដាច់តែឯង ឬដោយប្រទេសគេបញ្ជូនមក ៖ ឥណ្ឌា ចាម-ជ្វា សៀម យួន ព័រទុយហ្គេ អេស្ប៉ាញ៉ុល បារាំង ជប៉ុន ចិន និង អាមេរិកាំង។ ក្នុងរយៈ ២២ ឆ្នាំក្រោយបង្អស់, បន្ទាប់ពីឯករាជ្យនៃឆ្នាំ ១៩៥៣, អ្នកដឹកនាំយើងបានកោតក្រែង និងលើកតំកើងជនបរទេស លើសសហសេវិកខ្មែររបស់ខ្លួន។ ការញ៉មនឹង "គេ" ជាប់រាប់តំណនេះ, ទំលាប់ឃើញបរទេសក្នុងកិច្ចដឹកនាំប្រទេសនេះ, បានបញ្ចូលក្នុងសតិខ្មែរយើង នូវការលែងរវីរវល់អំពីដើមកំណើត និងអតីតកាល នៃមនុស្សដែលនៅក្នុងវណ្ណៈដឹកនាំរបស់យើង។ តើប្រជាជនយើង ទាំងក្នុងប្រទេស ទាំងក្រៅប្រទេស បានមានប្រតិកម្មយ៉ាងម្តេច នៅពេលដឹងថាអ្នកដឹកនាំកម្ពុជា មានឈ្មោះដែលខ្លួនមិនដែលឮសោះ ដូចជា ៖ នួន ជា, ង៉ួន កង, សូ ភឹម, ញឹម រស, ប៉ុល ពត, វន វេត, យុន យ៉ាត ។ល។ ? ចុះបើមនុស្សក្រោមឈ្មោះទាំងនេះជាយួនទៅ តើប្រទេសយើងទៅជាអ្វីហើយ? ឧ. លាវ ជាមួយ កែសូនផុំវិហាន?

ក្នុងពេលដែលយើងស្នាក់នៅបរទេសនេះ គួរយើងក្រឡេកមើលហើយសួរថា តើជនជាតិគេបណ្តោយឲ្យមនុស្សដែលមានសញ្ជាតិដូចគេក៏ដោយ ប៉ុន្តែដែលទើបនឹងមកដល់ថ្មី ឡើងដល់ឋានៈដឹកនាំប្រទេស ឬភូមិ, សហគ្រាស ឬសមាគមគេតូចណាមួយទេ? នេះមិនមែនមកពីគេស្អប់ខ្ពើមបរទេសទេ ប៉ុន្តែគេការពារជាតិគេ របៀបរស់នៅរបស់គេ ការយល់ឃើញរបស់គេ។ ក្នុងយប់នៃថ្ងៃ ១៦ មេសា ១៩៧៥ លោក ឡុង បូរ៉េត, រដ្ឋមន្ត្រីទីមួយ, ពេលដែលអស់កម្លាំងយ៉ាងខ្លាំង ផាកទៅសួរអ្នកសារ-

ពតិមានបារាំងម្នាក់ថា ៖ "តើខ្ញុំត្រូវធ្វើដូចម្តេច?"។ តបនឹងសំនួរអំពីមូលហេតុដែលនាំឲ្យខ្មែរក្រហមសម្លាប់រង្គាលប្រជាជនឯង, ខ្មែរម្នាក់ដែលមានចំណេះវិជ្ជាយ៉ាងច្រើនឆ្លើយថា ៖ "ខ្ញុំមិនអាចឲ្យចម្លើយបានទេ មុននឹង "អិចស្ពែរ" អ្នកជំនាញការបស្ចឹមប្រទេសបានធ្វើវិភាគហើយសិន"។ សួរនាំអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលសមាគមខ្មែរមួយបានសរសេរ, អ្នកចេះដឹងដដែលឆ្លើយថា ៖ "មិនបាច់ទេ គេទៅបើកសៀវភៅមើលក្នុងបណ្ណាល័យក៏បានដែរ។ គំនិតដែលចេញមកតាមវាចាទាំងបីខាងលើនេះ គួរតែអ្នកដែលមាន បោះបង់ចោល ដើម្បីអនាគតនៃប្រទេសយើង ៖ គំនិតថា ជនជាតិបរទេសគ្រាន់បើជាងជនជាតិឯង និងការស្អប់ខ្ពើមរហូតដល់គំនិតជនជាតិឯង។

(៤) *ប្រធានាធិបតី កាកទែ បានចាប់ផ្តើមនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់គាត់ ដោយសាកល្បងរកភ្ជាប់ចំណងឡើងវិញ ជាមួយប្រទេសចំនួនប្រមាណ ១៣ ដែលប្រឆាំងតិច ឬច្រើននឹងអាមេរិកាំង, ដែលនៅក្នុងនោះមាន កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែរ។ ក្រសួងការបរទេសអាមេរិកាំងបានឃើញថា ខ្មែរក្រហមហាមឃាត់ខ្លួនមិនឲ្យចូលក្នុងស្រុកខ្មែរ (គណៈបេសកកម្ម វូដកុក នៅខែមីនា ១៩៧៧)។*

(៥) *ពាក្យរបស់ ប៊ីវ ឆៃលៀង ក្នុងអត្ថបទឈ្មោះ "ការបំបាត់ពូជសាសន៍គួរឲ្យរន្ធត់ និងការស៊ីមនុស្សនៅប្រទេសកម្ពុជា" ចុះក្នុងព្រឹត្តិប័ត្រសហគមន៍ខ្មែរនៅកាណាដា លេខ ៩ ខែតុលា ១៩៧៧។*

(៦) *ពេលដែលសម្តេចសីហនុ ប្រធានរណសិរ្ស "ហ្វុង" នៅក្នុងក្រុងប៉េកាំង "រដ្ឋមន្ត្រី" ជាច្រើនមិនទាំងអាចបានទៅជិត ឬទៅឃើញព្រះអង្គផង។ របៀបនេះដែរ ពេលដែលសីហនុធ្វើទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅប៉ារីស ពួកអង្គរក្សបានធ្វើយ៉ាងណាមិនឲ្យសម្តេចទៅជិតខ្មែរដែលមកចង់ឃើញព្រះអង្គបានឡើយ។ ឯពួកអ្នកហែរហម ក៏មានកិរិយាគួរឲ្យគេមន្ទិលដែរ។ លោក តាន់ អ៊ុកណាំអៀង, អតីតអនុប្រធានរដ្ឋសភា, បានបរិយាយប្រាប់យើង អំពីអាកប្បកិរិយាបង្ងៃគាត់ សារិន ឆាក រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសរបស់សម្តេចសីហនុ នៅក្នុងចំណតអាកាសយាន ស្ហាលដឺហ្គោល ៖ "ខ្ញុំនិងកូនទាំងឡាយ ខំស្ទុះទៅរកគាត់ សារិន ឆាក ប៉ុន្តែយើងត្រូវឈប់នៅនឹងថ្កល់ ព្រោះឃើញមុខគាត់ធ្ងឹង ភ្នែកបើកតែមើលយើងអត់ឃើញ។ ទោះបីកូនពៅខ្ញុំ ដែលរលឹកអឺវ៉ាណាស់ ហើយដែលចង់យួរកាតាបឲ្យ ក៏ពុំហ៊ានទៅជិតគាត់ដែរ"។*

ក្នុងពេលមហាសន្និបាត អ.ស.ប. នៅខែកញ្ញា ១៩៧៧ នេះ សមាជិកទាំងបីនាក់ នៃគណៈប្រតិភូខ្មែរ (ក្រោយមកមាន អៀង សារី ហើយតាមគេថា មាន ប៉ុល ពត ដែរ) គឺ ៖ ជួន ប្រសិទ្ធ ចាន់ យ៉ូរ៉ាន់ និងមនុស្សមិនស្គាល់មុខម្នាក់ ដែលគេបានឃើញមួយភ្លែតក្នុងទូរទស្សន៍នៅម៉ុងរ៉េអាល់ ពាក់អាវ-កត្រង់ពណ៌ខ្មៅ ហើយមុខមាត់ដូចចិនសុទ្ធ។ ប្រភពរបស់យើងបានបញ្ជាក់ថា មនុស្សក្រោយនេះ គឺចិនមែន មាននាទីជា "ទីប្រឹក្សា"! ចំណែកឯ ចាន់ យ៉ូរ៉ាន់ មិនដែលបានជាន់ដីខ្មែរវិញទេ ក្រោយថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥។ តើគាត់បានត្រូវខ្មែរក្រហមមែនទែន ចាត់ឲ្យបំពេញបេសកកម្មនេះទេ?

គឺថាហេតុការណ៍ទាំងនេះ ដែលហាក់ដូចជាចេញពីរឿងប្រលោមលោកប៉ូលីសនិងចារកម្ម ជាការណ៍ដែលបានកើតឡើងមែន។ បើដូច្នេះហើយ សំនួរមួយត្រូវតែចោទឡើង ៖ តើកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នឹងទៅជាយ៉ាងណា?

(៧) *ក្នុងពេលសព្វថ្ងៃនេះ ចាប់តាំងពីខែមេសា ១៩៧៥ មិនគឺអំពើដដែល ដែលបានកើតមានឡើងវិញ? សៀវភៅក្បួន គម្ពីរ តម្រា ទាំងអស់បានត្រូវដុតចោល ជាមួយបណ្ណាល័យជាតិ។ វត្ថុបុរាណ ដែលរកតម្លៃដាក់គ្មាន ហើយដែលជាសាក្សីនៃអារិយធម៌យើង បានត្រូវកំទេចចោលអស់ ជាមួយមន្ទីរតាំងកេតនភណ្ឌជាតិ។ វត្តអារាម សាលា មហាវិទ្យាល័យ បានត្រូវបិទទ្វារ។ ពួកអ្នកចេះដឹង ចាប់តាំងពី*

បណ្ឌិត ទៅដល់អ្នកគ្រាន់តែចេះអានចេះសរសេរ បានត្រូវគេតាមរកមុខ ហើយសំឡាប់ចោល។ ភូមិ ឃុំ ស្រុក ខេត្ត លែងមានឈ្មោះហើយ មានតែលេខ ដល់ពេលខ្មែរជំនាន់ក្រោយយើងស្លាប់អស់ទៅ នឹងលែងមានឈ្មោះខ្មែរសំរាប់ទីប្រជុំជនខ្មែរណាទាំងអស់ ព្រោះកូនក្មេងតូចៗ ដែលខ្មែរក្រហមយក ចេញពីឪពុកម្តាយខ្លួនទៅបង្ហាត់ បានត្រូវគេបង្វឹកឲ្យប្រើតែវាក្យស័ព្ទថ្មីៗ សូម្បីតែអង្គរវត្ត ក៏បានបាត់ ឈ្មោះខ្លួនហើយ ហើយនៅត្រឹមតែ "ប្រាសាទកំពូលបី"។

(៨) *នេះជាការមើលងាយពីបារាំង ក្នុងសម័យអាណានិគមនិយម។ សូមអាន* " Moeurs et coutumes des Khmers " *របស់* Guy Porée et Evelyne Maspéro (Payot, 1938.)